

KANNANOTTO TAITEEN EDISTÄMISKESKUKSEN ALUEELLISESTA TOIMINNASTA

Taiteen edistämiskeskus on taiteen tekemisen merkittävä tukija alueellisesti, onhan sen tehtävänä edistää taiteen tasa-arvoisuutta, saatavuutta ja saavutettavuutta. Lain Taiteen edistämiskeskuksesta (657/2012) mukaan viraston tehtävä on edistää taidetta ja taiteilijoiden työskentelyedellytyksiä kansallisesti. Lain perusteluiden mukaisesti taiteen autonomian ja taiteen yhteiskunnallisen aseman vahvistaminen sekä kansalaisten tasa-arvoinen kohteleminen maan kaikissa osissa tulee olla keskuksen päämäärä. Perusteluissa sanotaan myös, että viraston tehtävä on alueellisesti toimia yhteistyössä muiden alueviranomaisten ja taide- ja kulttuuritoimijoiden kanssa alueelliset erityispiirteet huomioon ottaen. Viime aikoina Taiteen edistämiskeskuksen toiminnassa on tapahtunut huolestuttavia muutoksia, jotka ovat heikentäneet viraston alueellista asemaa ja alueellisen tasa-arvon toteutumista.

Yhteisöavustusten jakaminen on siirtynyt alueilta Taiteen edistämiskeskuksen valtakunnallisille toimikunnille. Samalla yhteisöavustumäärärahat ovat pudonneet – eritoten visuaalisen taiteen alalla. Suuret toiminta-avustukset kohdentuvat valtakunnallisille järjestöille, jotka toimivat poikkeuksetta Helsingissä. Tämä syventää alueiden eriarvoistumista. Alueellisten toimijoiden toiminta-avustukset jäävät pääsääntöisesti niin pieniksi, että niillä katetaan vain murto-osa toiminnan kuluista. Erityisesti avustusten keskittyminen tarkoittaa, että useat alueelliset hankkeet jäävät toteutumatta rahoituksen puutteen vuoksi.

Vaikka Taite tiedottaa taiteilijoiden apurahojen kokonaissumman kasvavan, on erittäin huolestuttavaa huomata, että alueellisten työskentelyapurahojen pituutta on leikattu. Aikaisemmin taiteilijoille myönnettiin alueellisten taidetoimikuntien toimesta vuoden – joillain alueilla jopa kolmen vuoden – mittaisia apurahoja, joiden avulla taiteilija pystyi keskittymään pitkäjänteiseen taiteen tekemiseen ja kehittymään omalla alallaan. Nykyisen käytännön mukaisten 4-6 kuukauden apurahoilla tällainen on mahdotonta. Kehitys on nurinkurinen, sillä Taite on ylipäätänsä kasvattanut apurahojen kokoa ja perustellut sitä suuremmalla ammatillisella vaikuttavuudella.

Suurin osa valtion visuaalisen toimikunnan jakamista apurahoista kohdentuu pääkaupunkiseudulle, vaikka taiteilijoista ja myös hakijoista suurempi osa toimii muualla Suomessa. Tämä lisää myös taiteilijoiden eriarvoistumista pelkästään asuinpaikkakunnan perusteella: kansalaisella tulee olla samantyyppiset mahdollisuudet harjoittaa ammattiaan kaikkialla Suomessa. Taiteen edistämisyjärjestelmä on uudistusten myötä ottanut tässä mielessä askelia taaksepäin.

Taiteilijoiden kohdeapurahojen haku- ja myöntöprosessin aikataulu on ongelmallinen, koska apurahaa ei ole käytettävissä alkuvuodesta vaan käytännössä vasta toukokuusta joulukuuhun. Apurahojen käsittelyssä on vuoden vaihteessa ruuhkaa, mutta nykyiseen käytäntöön tulee saada parannus vaikkapa pidentämällä apurahan käyttöaikaa. Systemin tulisi tässäkin kohdassa palvella taiteilijaa.

Useat tehtävänkuvien muutokset ovat vähentäneet Taiken alueellista dialogia ja taiteen edistämistyötä. Taidetoimikuntien pääsihteerit ja läänintaiteilijat kävivät ennen aktiivisesti keskustelua alueiden toimijoiden kanssa, hankkeita tuettiin joustavasti ja aluetoimikunnat järjestivät taidetta edistäviä ja tukevia tilaisuuksia. Nykyisin osa alueilla työskentelevistä erityisasiantuntijoista hallinnoi valtakunnallisia kehittämistehtäviä ja osalla on työskentelyä usean aluetoimipisteen ja valtakunnallisten toimikuntien taiteen tukemisen. Kun Taiken aluetoimipisteet keskittyvät taiteilija-apurahojen ja taidepalkintojen myöntämiseen sekä valtakunnallisten teemojen toteuttamiseen – mutta eivät alueelliseen kehittämistoimintaan, niin on menetetty alueellisen yhteistyön verkosto, jossa alueellisilla taidetoimikunnilla oli vahva rooli. Toimijoiden on myös hyvin vaikea hahmottaa sitä, kuka vastaa alueellisista asioista toimipisteissä.

Alueelliset taidetoimikunnat ovat olleet aiemmin merkittäviä tiedonvälittäjiä. Myös tämä rooli on kadonnut liki kokonaan. Lisäksi Taiteen edistämiskeskus ei ole tiedottanut kenttää alueellisia organisaatioita tai taiteilijoita koskevista muutoksista ennakoivasti vaan muutokset ovat käyneet ilmi vasta hakuteksteistä.

Me Werkoston toimijat olemme sitä mieltä, että alueellisen tasa-arvon, taiteen saavutettavuuden ja taiteen edistämisen nimissä Taiteen edistämiskeskuksen toimipisteiden toiminta pitäisi kohdistua enemmän alueille niin taidetta tukevana kuin eritoten sitä edistävänä toimintana alueelliset erot huomioiden seuraavien toimenpiteiden avulla:

- 1) Alueellisten taidetoimikuntien pitää pystyä jakamaan avustuksia yhteisöille sekä pidempiä työskentelyapurahoja taiteilijoille.
- 2) Aluetoimipisteisiin tulee palauttaa dialoginen ja tietoa välittävä tehtävä.
- 3) Alueellisilla toimipisteillä ja toimikunnilla tulee olla myös koordinoiva tehtävä, sillä taiteilijat ja alueelliset toimijat kamppailevat hyvin yksin pulmiensa kanssa ja alueellisen viranomaisen neuvonta on näin ollen tärkeä tukimuoto.
- 4) Aluetoimipisteiden erityisasiantuntijoiden ja läänintaiteilijoiden työnkuvaan tulee palauttaa taiteen ja kulttuurin alueellinen kehittäminen.

Werkoston toimijat

Etelä-Karjalan Taiteilijaseura ry
Joensuun Taiteilijaseura ry
Jyväskylän Taiteilijaseura ry
Kaakkois-Suomen taidekasityöläiset TÄKY ry
Kaakon taide – visuaalisten taiteiden verkosto ry
Konsti Taideteollisuusyhdistys ry
Kotkan Taiteilijaseura ry
KOUTA - Kouvolan taiteilijaseura ry
Korutaideyhdistys ry
Kuopion Kuvataiteilijat Ars Libera ry
Lapin Taiteilijaseura ry
Live Herring ry
Pohjalainen Taiteilijaliitto ry

Turun Taidegraafikot ry
Turun Taiteilijaseura ry
Seinäjoen Taiteilijaseura ry
Vaasan Taiteilijaseura / Vasa Konstnärsgille ry
Varikko ry
Valokuvakeskus Peri ry

Yhteyshenkilö
Ilkka Kuukka, asiantuntija, Werkosto, info.werkosto@gmail.com

Werkosto on alueellisista taideorganisaatioista muodostunut yhteisö, jonka tavoite on edistää visuaalisten taiteiden ja taiteilijoiden asemaa.

